

Maailmassa on paljon tärkeitä, ihmeellisiä ja kummallisia asioita

Jan Rydman

Keskustelu ns. kahden kulttuurin sovittamattomasta ristiriidasta kuuluu ilmiselvästi ikuisuusaiheisiin. Siitä puhui jo aikoinaan Eino Kaila ja hieman myöhemmin C. P. Snow (jonka nelisenkymmentä vanhat ajatukset on nyt viimein luettavissa jopa suomen kielellä). Ja edelleen keskustelu velloo kiivaana: Että on siis olemassa ainakin kaksi ellei kolme kulttuuria, jotka eivät kykene vuoropuheluun, jotka eivät ymmärrä toisiaan. Tai ettei ole olemassakaan erillisiä kulttuureita lainkaan. Jotkut matemaatikot uskovat jopa, että matemaatiikka muodostaa länsimaisen kulttuurin ja ajattelun korkeimman katedraalin.

Vaikka olisikin taipuvainen uskomaan valitettavaksi todeksi Snown ja kumppaneiden useamman kulttuurin maailman, onko lopultakin pikemminkin kyse siitä, että on olemassa yksi "sivistys", kuten Yrjö Ahmavaara Helsingin yhtenäiskoulun edesmennyt rehtori Touko Voutilainen lainaten totesi "Matemaattiset tieteet länsimaisen sivistyksen ytimenä" - keskustelutilaisuudessa Helsingin yliopistolla (11.11.1998). Voutilaisen sivistys on "se universaalinen aines mikä kuhunkin kulttuuriin sisältyy".

Helsingin vapaan sivistystyön toimikunnan järjestämässä tilaisuudessa todistettiin monella suulla, että matemaatiikalla on kulttuurissamme keskeinen merkitys ja että matemaatiikan osaamisen taso tällä hetkellä suorastaan kelvoton.

Näin voi hyvinkin olla. Mutta niin on varmasti asian laita monen muunkin alan kohdalla.

Matemaatiikan merkitys on luonnollisesti kiistaton maailman ymmärtämisessä; "Luonnon lait on kirjoitettu matemaatiikan kielellä". Mutta yhtä hyvin voisimme todeta: eihän tämä riitä mihinkään. Jokuhan voisi suorastaan ajatella, että matemaatiikka muille kuin matemaatikoille on vain väline siinä missä kieletkin. Nämä kielet eivät ainakaan kovin suoraan auta ihmisen maailman ymmärtämistä ja tulkitsemista.

Tiede on olennainen osa kulttuuriamme, kokonaisuudessaan, jakamattomana. Tiede on mukana vaikuttamassa kaikessa jokapäiväisessä elämässämme, vaikkamme sitä aina tulisi ajatelleeksikaan. Eikä siis vain luonnontieteet: humanistisen, talous- ja yhteiskunta-, käyttäytymis- ja oikeustieteellisen tutkimuksen tuloksia käytetään ja sovelletaan yhteiskunnassamme paljon laajemmin kuin usein ajatellaankaan.

Minun mielestäni olisi esimerkiksi erityisen hyvä, mikäli vaikkapa taloustieteen ja -historian osaamisen taso olisi olennaisesti nykyistä parempi. Tai puhumattakaan biologisen tietämyksen määrästä.

Ei siis ole lainkaan yhäntekevää minkäläinen kuva ihmisillä on tieteestä ja tutkimuksesta sekä niiden mahdollisuuksista ja rajoista. Ensi tammikuiset Tieteen päivät yrittää tässä mielessä avittaa uteliaita kansalaisia. Yksi Tieteen päivien taustalla oleva perusajatus onkin: tarjotaan mahdollisuus rationaalisen maailmankuvan hahmottamiseen ja rakentamiseen. Tammikuun 13.–16.1. pidettävillä seitsemänsillä (tai laskutavasta riippuen kymmenensillä) Tieteen päivillä pyritään juuri tällaisen laaja-alaisen kuvan tarjoamiseen: tarjolla on yhtäläillä matemaatiikka, fysiikkaa ja tekniikkaa kuin historiaa, yhteiskuntatieteitä ja taiteen tutkimusta.

Itse olen taipuvainen ajattelemaan, että (tieteen) maailmassa on paljon ihmeellisiä ja kummallisia, mielenkiintoista ja tärkeitä asioita, jotka avartavat ihmismieltä ja antavat iloa elämään.

Olisiko kiivaimmilla oman hännän nostajilla, olivat he historiantutkijoita tai matemaatikoita, sosiologeja tai fyysikoita, jotakin opittavaa parilta oman alansa kiistattomalta taitajalta. Miten oivallisesti esimerkiksi säveltäjä Einojuhani Rautavaara asettelee asioita "tärkeysjärjestykseen", arvioi siis oman alansa merkitystä: "... en minä niin hillittömästi musiikista pidä, [...] Kirjallisuudesta ehkä eniten. Ehkä sen jälkeen kuvista." Tai Aarre Merikanto: "Tärkeintä? Ei, ei musiikki ole minulle tärkeintä. Ensin on Aurinko. Ja sitten on Nainen. Ja sitten jossain tulee se musiikki..." (Rautavaara: *Omakuva*. WSOY 1988).

Tieteen päivillä tarjoutuu oiva tilaisuus eri alojen tieteenharjoittajillekin tutustua siihen, mitä vällan toisenlaisten asioiden parissa askarteleva toisen alan alan tutkija oikein puuhailee.

Kirjoittaja on Tieteessä tapahtuu -lehden päätoimittaja ja Tieteen päivien pääsihteeri.

